

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 5. desember 1960 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Haugeland (for Borten), Bøyum, Løbak, Mellesmo, Finn Moe, Offerdal, Erling Petersen, Reinsnes, Røiseland, Wikborg, Langhelle, Henrik Svensen, Bondevik (for Hareide), Hegna, Hønsvald, Ingvaldsen og Reidar Carlsen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gerhardsen og utenriksminister Lange.

Dessuten ble ekspedisjonssjef Halvorsen fra Utenriksdepartementet gitt adgang til møtet.

Formannen: Som medlemmene ble gjort oppmerksomme på sist, måtte vi ha dette møtet for å ta stilling til spørsmålet om *Finnlands assosiering med EFTA-landene* og de problemer som reiser seg i den forbindelse.

Før jeg gir ordet til utenriksministeren, vil jeg bare gjøre oppmerksom på at det er sendt rundt et notat, som vel de fleste medlemmer har fått, om hvordan situasjonen ligger an.

Utenriksminister Lange: Jeg tror neppe at det vil bli mulig å ta noe endelig standpunkt i møtet her i dag, men jeg vil gjerne få lov å redegjøre for det problemkomplekset som vi står overfor. Komiteens medlemmer vil, som formannen har nevnt, ha mottatt et notat som behandler de problemene som er oppstått i forbindelse med Finnlands tilslutning til Det Europeiske Frihandelsforbund. I notatet er det gitt en oversikt over de forhandlinger som er ført fram til i dag, og jeg vil derfor begrense meg til å utdype enkelte punkter.

Det har vært og er fortsatt et sterkt ønske om hos Regjeringen å gjøre sitt ytterste for å knytte Finland så nært som mulig til de andre nordiske land og til den vestlige verden, så sant forholdene tillater det. Dette var utgangspunktet bl.a. for forhandlingene om en nordisk tollunion hvor Finland var forutsatt å delta på like fot med de øvrige nordiske land. Som vi vet, førte utviklingen i Europa på det økonomiske område til at denne planen ikke kunne realiseres. Det hindret likevel ikke at vi har opprettholdt et meget nært samarbeid med Finland innen rammen av de nordiske samarbeidsorganer. På det politiske område kan jeg nevne drøftingene under de regelmessige nordiske utenriksministermøtene. På det økonomiske område har vi likeledes hatt nær kontakt med Finland gjennom de regelmessige møter av de nordiske samarbeidsministre, hvis arbeid blir forberedt av embetsmenn fra de nordiske land. Videre er det hyppige og regelmessige drøftinger om økonomiske spørsmål under de møter som blir holdt mellom lederne for de handelspolitiske avdelinger i de nordiske lands utenriksdepartementer. Til dette kommer at finnene siden de sluttet seg til Nordisk Råd, har hatt anledning til å gjøre sine synspunkter gjeldende på alle spørsmål som angår nordisk samarbeid, på det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle område.

Vi har på den andre siden vært klar over at det i og med opprettelsen av Det Europeiske Frihandelsforbund og på bakgrunn av det faktum at en nordisk tollunion innenfor dette frihandelsområdet ikke lot seg gjennomføre, ville oppstå særlige økonomiske problemer for Finland, som ikke kunne løses på nordisk grunnlag gjennom de samarbeidsorganer som vi har. Fra norsk side gikk vi derfor positivt inn for tanken om å lette Finnlands økonomiske stilling, og særlig bidra til å løse dets eksportproblemer, gjennom en form for tilslutning til Det Europeiske Frihandelsforbund. Under de forhandlinger som ble ført mellom Finland og EFTA-landene om en assosieringsavtale, ble det fra disse land gitt betydelige innrømmelser. Det gjaldt ikke minst for Norge. Vi måtte også regne med at vår eksport til de øvrige EFTA-land av våre viktigste eksportprodukter ville møte sterkere konkurranse som følge av tollreduksjoner også for finsk eksport av de samme varene.

Til tross for betydelige vansker lyktes det i Lisboa i mai i år å oppnå enighet om et utkast til avtale som sikret den finske eksports stilling på EFTA-markedet samtidig som Finland påtok seg forpliktelser til å redusere sine tollsatser, riktignok for enkelte varers vedkommende med en vesentlig utsettelse. Denne avtalen forutsatte videre at Finland med visse begrensninger skulle kunne delta i EFTA's Råd og i andre av EFTA's organer. Regjeringen hilste denne foreløpige avtalen med glede, fordi den etter vår mening ville danne grunnlaget for en videre utvikling av den finske økonomi og innen visse grenser muliggjøre en nærmere tilknytning mellom Finland og den vestlige verden.

I forbindelse med assosieringsavtalen var det imidlertid et meget vesentlig uløst problem, nemlig hvordan Sovjet-Samveldet ville stille seg. Den finske regjering fant det ikke mulig å legge assosieringsavtalen fram for Riksdagen til ratifikasjon før den hadde brakt klarhet i dette spørsmålet. Situasjonen var desto vanskeligere fordi det fra sovjetisk hold flere ganger var gitt uttrykk for at Det Europeiske Frihandelsforbund måtte betraktes som et nytt påfunn av de ledende NATO-makter, samtidig som Sovjet-Samveldet hadde forlangt at de EFTA-land som har bestevilkårsklausuler i sine bilaterale avtaler med Sovjet-Samveldet, skulle gi dette land full tollmessig EFTA-behandling.

De forhandlinger som finnene har ført med Sovjet-Samveldet om dette spørsmål i løpet av høsten, har vært meget vanskelig å følge i enkeltheter for EFTA-landene. Til en viss grad skyldes dette utvilsomt at man på sovjetisk hold ikke har villet gjøre klart rede for Sovjet-Samveldets hensikter på et tidlig tidspunkt. Statsminister Khrusjtjovs uttalelser under besøket i Helsingfors i begynnelsen av september i år ble imidlertid av den finske regjering tolket meget optimistisk, og den finske regjering hadde tydeligvis tro på at de sovjetiske myndigheter ikke ville motsette seg en ordning basert på den assosieringsavtale som var utarbeidet.

Det viste seg imidlertid at forhandlingene ble langt vanskeligere enn finnene på dette tidspunkt hadde regnet med, og at de sovjetiske forhandlerne insisterte på en konsekvent gjennomføring av det bestevilkårsprinsipp som var fastsatt i den finsk-sovjetiske handelsavtale av 1947. EFTA-landene hadde regnet med at finnene for visse varegrupper ville måtte gå med på å gjøre de reduserte EFTA-tollsatser

gjeldende også overfor Sovjet-Samveldet, og dermed også, i samsvar med GATT's bestemmelser, for de øvrige GATT-land. Derimot var de meget bekymret over utsiktene til en avtale mellom Sovjet-Samveldet og Finland som i realiteten ville fastslå at bestevilkårsprinsippet får anvendelse også i forhold til de tollreduksjoner som blir gjennomført som et ledd i en gjensidig avtale om opprettelse av et frihandelsområde. Dette ville gjøre deres egen forhandlingsstilling overfor de sovjetiske krav om bestevilkårsbehandling ytterst vanskelig. Hvis de gav etter på dette punkt overfor Sovjet-Samveldet, ville de være forpliktet til å gi de samme innrømmelser til alle GATT-land, og det ville bety at det i praksis ville være umulig å gjennomføre tanken om et frihandelsområde.

Da det umiddelbart før handelsminister Karjalainens reise til Moskva i begynnelsen av november ble klart at den finske regjering i den foreliggende forhandlingssituasjon kunne bli tvunget til å bøye seg for de sovjetiske krav om full bestevilkårsbehandling i det tilfelle at Finland på grunnlag av assosieringsavtalen skulle slutte seg til EFTA, rettet de fleste EFTA-land, blant dem også Norge, henvendelser til den finske regjering hvor de pekte på de store vanskeligheter som ville oppstå for dem hvis de sovjetiske krav ble imøtekommet. De ba også om at de måtte få høve til å drøfte problemet nærmere før Finland tok et endelig standpunkt.

Det ble ikke høve til slike drøftelser, idet president Kekkonens reise ble framskyndet etter anmodning av de sovjetiske myndigheter. Under president Kekkonens opphold i Moskva ble det så oppnådd enighet om en avtale som i realiteten gir all sovjetisk eksport til Finland samme tollmessige fordeler som eksporten fra EFTA-landene, dvs. i praksis en full gjennomføring av bestevilkårsprinsippet.

I slutten av forrige måned, etter at handelsminister Karjalainen sammen med president Kekkonen var kommet tilbake til Helsingfors, fikk handelsminister Skaug en henvendelse om å komme til et nordisk samarbeidsministermøte i Stockholm for å få kjennskap til og ta standpunkt til den finsk-sovjetiske avtale. Etter instruks meddelte den norske ambassade i Helsingfors handelsminister Karjalainen at det var umulig for handelsminister Skaug å gi uttrykk for et norsk standpunkt uten å ha drøftet avtalens innhold med Regjeringen og Stortingets utenrikskomite. Videre ble det framholdt at det ville være mer hensiktsmessig at finnene tok opp saken i EFTA's Råd, idet det i første rekke ville være de øvrige EFTA-lands stilling som måtte være avgjørende.

I de forklaringer som senere er gitt fra finsk side, er det framhevet at selve bestevilkårsprinsippet ikke er nevnt i avtalen, og at det heller ikke, bortsett fra i innledningen til avtalen, er henvist til EFTA. Etter finsk oppfatning skulle avtalen derfor ikke kunne prejudisere EFTA-landenes stilling når det gjelder det sovjetiske krav om bestevilkårsbehandling. Videre blir det fra finsk side framholdt at de økonomiske konsekvenser av avtalen vil bli meget små i betraktning av at den samlede toll på import av sovjetiske varer i 1959 bare tilsvarte ca. \$ 800 000, og at denne import fremdeles vil være underlagt mengdereguleringer. Endelig blir det hevdet at bestevilkårsbehandlingen vil bli begrenset til Sovjet-Samveldet som naboland.

Det spørsmål vi nå står overfor, er om EFTA-landene, på bakgrunn av den enighet som er oppnådd mellom Finland og Sovjet-Samveldet, vil kunne undertegne og ratifisere assosieringsavtalen med Finland i den form hvori den foreligger etter de forhandlinger som ble avsluttet i mai i år. Hvis ikke samtlige EFTA-land ser seg i stand til å gjøre dette, vil assosieringsavtalen ikke kunne settes i verk.

Når det gjelder Norges stilling, er det helt klart at vi må strekke oss meget langt for å finne fram til en løsning og dermed yte vårt bidrag til å løse Finnlands økonomiske problemer. Vi må også ta hensyn til den politiske situasjon i Finland og de politiske følger det vil kunne få om det ikke lykkes å finne en ordning som sikrer Finnlands økonomiske interesser i EFTA-landene. Men vi er også nødt til å vurdere følgene for oss selv og for de øvrige EFTA-land av om vi i denne situasjon undertegner assosieringsavtalen og dermed indirekte godkjenner den finsk-sovjetiske avtalen.

Hvis det bare hadde dreiet seg om de direkte økonomiske konsekvenser av den finsk-sovjetiske avtalen, er jeg ikke i tvil om at det med god vilje ville være mulig å løse dem. Det er riktignok slik at de fordelene vi kunne vente å få på det finske marked, vil bli redusert som følge av at sovjetisk eksport kommer til å nyte godt av de samme tollmessige fordeler som eksport fra EFTA-land. Det er heller ingen tvil om at det ville oppstå økt fare for en forvridding av handelen som følge av den sovjetiske eksport til Finland. Det kan tenkes at enkelte EFTA-land ut fra disse betraktninger vil finne det vanskelig å undertegne assosieringsavtalen. Når det gjelder de nordiske EFTA-land, tror jeg likevel at vi ville påta oss disse økte byrdene hvis vi derved ytterligere kunne styrke samholdet i Norden uten samtidig å svekke EFTA.

Men problemet er meget mer komplisert enn dette. Jeg vil først nevne vårt eget forhold til Sovjet-Samveldet og dets krav overfor oss om bestevilkårsbehandling i samsvar med handelsavtalen av 1925. Dette kravet ble først reist i et PM av 28. januar i år, som ble overlevert vår ambassade i Moskva, og er senere gjentatt i tilsvarende henvendelser av 18. mai og 22. september. Vi på vår side har gjort det klart at etter vår mening kan ikke bestevilkårsprinsippet få anvendelse for tollreduksjoner gjennomført i samsvar med bestemmelsene i et frihandelssystem, og vi har henvist til GATT's bestemmelser som uttrykkelig gjør unntak for frihandelsområder. Vi har også understreket at hvis vi skulle gjennomføre bestevilkårsprinsippet overfor Sovjet-Samveldet i dette tilfelle, måtte vi også, i samsvar med våre GATT-forpliktelser, gi de samme innrømmelser til alle GATT-land, og vi har pekt på at dette i virkeligheten ville gjøre det umulig å gjennomføre et frihandelssystem. På den andre siden har vi erklært oss villige til å drøfte med Sovjet-Samveldet konkrete vanskeligheter som måtte kunne påvises for sovjetisk eksport til Norge som følge av gjennomføringen av Frihandelsforbundet.

På det siste sovjetiske PM om denne saken, hvor prinsippet om bestevilkårsbehandling blir fastholdt, har vi ikke funnet det nødvendig å gi noe svar. Det problem vi står overfor, er om en indirekte godkjenning av den finsk-sovjetiske avtalen vil svekke vår egen forhandlingsstilling når det gjelder mulige nye krav om

bestevilkårsbehandling. Som jeg tidligere nevnte, mener den finske regjering at den avtalen det er oppnådd enighet om, ikke prejudiserer andre lands stilling. Med de erfaringer vi nå har når det gjelder sovjetisk forhandlingsteknikk, må vi imidlertid regne med at Sovjet-Samveldet vil fornye sitt krav til oss om bestevilkårsbehandling med henvisning til den avtale som er oppnådd med Finland. Dette gjelder også for de øvrige EFTA-land som har bestevilkårsavtaler med Sovjet-Samveldet. Selv om vi for vår del også i denne situasjon mener at vi med full rett kan unnlate å imøtekomme kravet, kan dette bli vanskeligere for andre land. Jeg tenker her først og fremst på Østerrike, som på grunn av sin spesielle stilling vil ha vanskeligere for å stå imot et sovjetisk press.

Et annet problem oppstår i forholdet til GATT. Finland er medlem av GATT, og en avtale av den karakter som det er tale om her, må i henhold til bestemmelsene i GATT godkjennes med 2/3 flertall av de kontraherende parter. Om det vil være mulig å få avtalen godkjent med et slikt flertall, er vel i alle fall svært usikkert. Hvis ikke EFTA-landene samlet går inn for et slikt unntak i GATT, må det i alle tilfelle ansees for umulig å få de andre land til å godta det. For oss, som har hevdet og stadig hevder at bestevilkårsbehandling til Sovjet-Samveldet i tilfelle vil innebære at alle GATT-land må gis de samme betingelser, dvs. full EFTA-behandling i tollmessig henseende, vil det være meget vanskelig å støtte en slik unntaksordning. Det vil heller ikke gjøre det lettere for oss om den finske regjering bygger sin søknad om unntak på naboforholdet mellom Finland og Sovjet-Samveldet. Jeg kan i denne forbindelse nevne at visestatsminister Mikojan under sitt besøk i Oslo nå sist juni opplyste at Finland forberedte en nabolandsklausul for å kunne gi Sovjet-Samveldet bestevilkårsbehandling. Han framholdt at Norge burde følge Finnlands eksempel og ga uttrykk for stor forbauselse over at det ikke syntes å være noen interesse for dette på norsk hold.

Det har også vært antydnet fra finsk side at det vil kunne være tilstrekkelig bare å underrette GATT om avtalen i det håp at ingen av GATT-landene vil finne det hensiktsmessig å ta opp saken. Dette vil i så fall innebære en stilltiende godkjenning. Selv om dette nok kan tenkes som en mulig framgangsmåte, er det ikke til å unngå at det vil bidra til å svekke respekten for GATT-bestemmelsene. Særlig i den situasjon vi nå er i når det gjelder det økonomiske samarbeid i den vestlige verden, hvor handelspolitikken helt må bygge på GATT-reglene og ikke som tidligere i stor utstrekning også på OEEC's bestemmelser, vil dette være en farlig utvikling.

Ordlyden i den finsk-sovjetiske avtalen er ikke offentliggjort og vil heller ikke bli offentliggjort hvis assosieringsavtalen ikke blir godkjent av EFTA-landene. Myndighetene i EFTA-landene har bare hatt noen få dager på seg til å vurdere avtalen og de konsekvenser den kan innebære. Vi vet derfor foreløpig ikke svært meget om reaksjonen i de andre EFTA-land, idet de aller fleste har valgt ikke å komme med noen bestemte uttalelser før de har hatt anledning til å samrå seg med hverandre.

Her i Oslo har generalkonsul Raustila fra det finske utenriksministerium orientert oss om avtalen. En delegasjon under ledelse av minister Munkki, sjefen for

den handelspolitiske avdeling i utenriksministeriet i Helsingfors, har redegjort i Stockholm, København, London og Wien for innholdet av avtalen. Han besøker deretter Bern og vil være til stede i Genève under drøftingene i EFTA's Råd, som vil finne sted førstkommande torsdag. Fra finsk side blir det sterkt understreket at det haster å få EFTA-landenes godkjenning av assosieringsavtalen før 15. desember, slik at den finske regjering kan få forlenget den såkalte fullmaktslov som gjelder til 1. januar. Et vedtak om slik forlengelse må treffes med 5/6 flertall. Etter finsk oppfatning er den parlamentariske situasjon slik at man kan regne med et slikt flertall hvis det innen den tid er klart at Finland har fått ordnet forholdet både til Sovjet-Samveldet og til EFTA-landene.

Den svenske handelsminister Gunnar Lange har funnet det nødvendig av politiske grunner å uttale at Sverige uten vilkår vil støtte Finnlands tilslutning til EFTA. Denne uttalelse må sees på bakgrunn av uttalelsene i finske aviser om Sveriges holdning. Den svenske regjering er åpenbart meget bekymret for den politiske utviklingen i Finland hvis assosieringsavtalen ikke blir akseptert av EFTA-landene. Det er på den andre siden klart at den svenske regjering ikke vil gjøre sitt fortsatte medlemskap i EFTA betinget av at assosieringsavtalen blir godkjent. Vi har ellers inntrykk av at både de sveitsiske og de portugisiske myndigheter er bekymret over konsekvensene av å undertegne assosieringsavtalen med Finland i denne situasjon.

Storbritannia synes foreløpig å se med en viss skepsis på den finsk-sovjetiske avtale uten ennå å ha tatt noe bestemt standpunkt. Først, hevder de, må avtalen gjennomdrøftes i Genève. Selv med fortsatt kvoteregulering av finsk eksport av sovjetiske varer vil avtalen på rent økonomisk grunnlag kunne svekke britenes interesse for finsk assosiering. De må likevel være fullt klar over at problemet er alt overveiende av politisk og ikke økonomisk art.

En kan spørre seg selv i hvilken utstrekning den finsk-sovjetiske avtale vil kunne skape vansker i forholdet til De seks. De blant De seks som er mot en tilnærming, vil kunne vise til Finnlands nære forbindelser med Sovjet-Samveldet. Det finske problem må imidlertid kunne legges fram som et problem som hele Vest-Europa har ansvaret for å få løst, og med godvilje burde det kunne gå.

Noe mer komplisert blir det hvis en større vesteuropeisk markedsordning – altså en fellesordning for De seks og De sju – får et sterkere politisk tilsnitt enn vi opprinnelig hadde regnet med. I så tilfelle vil finnene trolig vanskelig kunne opprettholde en assosiering i den nå foreslåtte form. Hvis så skjer, kan dog assosieringsavtalen bringes til opphør med 3 måneders varsel.

Vi vet ennå ikke hvor langt britene er kommet med sine overveielser om dette spørsmål. De britisk-tyske drøftelser på embetsmannsnivå om bl.a. de særlige Samveldeproblemer i relasjon til en ordning mellom De seks og De sju, synes å være kommet godt i gang, uten at denne kontakt foreløpig har ført til noen avklaring av de større politiske spørsmål. Noen avklaring kan en heller ikke vente innen den knappe frist som finnene har satt opp.

Vi hadde håpet at det kunne bli en viss avklaring i hvert fall av mulighetene, under det møtet som var planlagt for regjeringssjefene innenfor De seks fra i dag og

de nærmeste dagene framover, men etter at dette møtet har måttet utsettes på grunn av forbundskansler Adenauers sykdom, vet vi overhodet ikke noe om hvordan mulighetene ligger an fra De seks' side. Vi vet at tyskerne er sterkt interessert, at nederlenderne er interessert, at man i Italia stiller seg velvillig, men det er franskmennenes holdning som det ikke har vært mulig å få røkt ut.

Britene – ved sin Europa-minister, Mr. Heath, Lordseglbevareren – har overfor svenskene uttalt at de vil ta kontakt også med amerikanerne før drøftingene i Genève i denne uken. De forente stater må i tilfelle vurdere den finsk-sovjetiske avtale i sin større sammenheng, og britene vil trolig legge vekt på amerikanernes reaksjon. Deres bedømmelse av situasjonen vil sannsynligvis også kunne omfatte Norges sikkerhetspolitiske stilling og derved kunne få direkte betydning også for oss. Det er mulig at man ikke bør overdrive betydningen av denne side av saken, men det er vel riktig å nevne den.

Som jeg har nevnt, er det fra finsk side lagt stor vekt på å få i alle fall en faktisk godkjenning fra EFTA-landene før den 15. desember. Jeg for min del tror det vil være ytterst vanskelig å følge denne timeplanen. Vi står her overfor et spørsmål som angår ikke bare Finnlands tilslutning til EFTA, men også selve EFTA's fortsatte eksistens. Det er forståelig at den finske regjering ønsker å ordne sin tilslutning snarest mulig. På den andre siden er det forståelig og nødvendig at EFTA-landene får anledning til å drøfte i fellesskap og vurdere så langt det er mulig de konsekvenser som en godkjenning av avtalen i den nåværende situasjon vil kunne medføre. Jeg vil igjen understreke at dette er en sak hvor det er nødvendig å ha tilslutning fra samtlige medlemsland i EFTA. Hvis dette ikke lykkes, vil det være umulig å sette assosieringsavtalen i verk. Det er også nødvendig å drøfte om det er mulig å sikre Finnlands tilslutning til EFTA i en annen form enn den som er forutsatt i assosieringsavtalen, og da i en form som ikke reiser bestevilkårsproblemet på den måten som nå er tilfelle. Jeg vil igjen fremholde at vi på norsk side må strekke oss meget langt for å finne en ordning som kan godtas både av Finland og av våre partnere i EFTA, og som samtidig tar hensyn til våre egne livsviktige interesser.

Formannen: Jeg skal takke for redegjørelsen. Er det noen som forlanger ordet?

Hegna: På side 5 i notatet står det om forhandlingene i Moskva at president Kekkonen var ledsaget av ledende representanter for finske politiske partier. Så står det senere i samme avsnitt:

«Fra regjeringshold har det flere ganger vært gitt uttrykk for ønske om å skaffe et bredere parlamentarisk grunnlag for slutføring av forhandlingene, men forsøket på dette har ikke ført fram.»

Hva var det da som skjedde i forbindelse med Kekkonens reise? Hadde han folk med seg fra de forskjellige politiske partier, eller er det så at forsøket på å få et bredere parlamentarisk grunnlag tidligere ikke har ført fram, men at det har ført fram i siste omgang? Jeg ville gjerne vite hvordan det er å forstå.

Utenriksminister Lange: Forsøket på å skaffe et bredere parlamentarisk grunnlag har for så vidt ført fram i forbindelse med reisen, som han var ledsaget av representanter fra, så vidt jeg vet, alle riksdagspartiene, mens forsøket på å skaffe regjeringen et bredere parlamentarisk grunnlag ikke har ført fram.

Hegna: Her står det altså «parlamentarisk grunnlag for slutføring av forhandlingene». Foreligger det noe om hvilken stilling representanter for de andre politiske partier inntok til de forhandlinger som ble ført?

Utenriksminister Lange: Slik som det ble fremstillet under disse orienterende drøftinger som nå har vært ført, sier de at det i den finske riksdag er parlamentarisk grunnlag både for ratifikasjon av assosieringsavtalen og av den finsk-sovjetiske avtalen. Men de to ting henger jo intimt sammen.

Røiseland: Ja – kva skal ein seie? Situasjonen kan faktisk ikkje bli stort verre enn den er, så vidt eg skjønar. Det eine alternativet er at Finland blir heilt og fullt avhengig av Sovjet økonomisk og dermed også politisk, og det andre alternativet er at vi riv opp EFTA innanfrå, så det blir heilt fåfengt alt det arbeidet vi har gjort. Og endå om ein kunne tenkje at ein kunne berge EFTA – det er slett ikkje sikkert at ein kan det då – er det eit spørsmål om ein då i det heile vil få noko samarbeid mellom Dei seks og Dei sju. Så eg synest faktisk at når det gjeld problemstillinga her – på den eine sida Finlands stilling til Sovjet, og på den andre sida korleis det skal gå med samlinga av Vest-Europa økonomisk og politisk – kan ikkje situasjonen bli stort verre.

No seier altså Finland at *førebels* skal importen frå Sovjet vere mengderegulert. Kor lenge varar det før det kjem eit nytt press og dei så må gi etter for det?

Som situasjonen er, er eg samd med utanriksministeren i at vi må prøve å vinne tid. Eg kan ikkje forstå at det kan vere noko anna å gjere enn å sjå korleis dette utviklar seg. Å ta noka stilling no, må vere så pass risikabelt og så pass vanskeleg at ein ikkje bør gjere det. Eg kan ikkje skjønne anna enn at alle interesser må tene på at ein prøver å vinne tid. For det må til sjuande og sist også vere til føremon for Finland at ein får halde fast ved det økonomiske og politiske samarbeidet i Vest-Europa, og det ikkje bare på lengre sikt, men også på kort sikt, og at ein også der er best tent med at ein prøver å vinne tid.

Ingvaldsen: Det var et par spørsmål. Hvis russerne forlanger bestebehandlingsklausulen likeoverfor Finland gjort gjeldende, betinger den noensomhelst tilsvarende innrømmelser fra Sovjets side likeoverfor Finland? Det samme gjelder da selvfølgelig også overfor andre land hvor russerne ønsker bestebehandlingsklausulen gjort gjeldende.

Så var det et spørsmål til. Når det gjelder Fellesmarkedet, altså De seks, har vel også en del av dem hatt en bestebehandlingsklausul med Sovjet. Hvordan er den saken blitt behandlet?

Så var det et spørsmål til, som antagelig er noe verre å svare på. Det er: Jeg har inntrykk av at russerne vil hindre EFTA-dannelsen. Jeg vet ikke om det skyldes bare et alminnelig ønske om å gjøre det broget i vest, eller kan det tenkes at russerne har en interesse av å knytte nærmere forbindelser mot vest? De har jo åpenbart uenighet på to fronter, og jeg vet ikke – det er vel nokså langsiktige ting, slik at det hensyn kan man vel kanskje se helt bort fra i denne forbindelse.

Utenriksminister Lange: Det er ingen gjensidighet fra Sovjets side. Deres handel er jo en ren statshandel, og de har overhodet ikke antydning om full gjensidighet. Det har vært hevdet fra vår side at det måtte være forutsetningen, men det er alltid blitt avvist.

Hvor det gjelder De seks har i hvert fall to av De seks i sine handelsforhandlinger med Sovjet-Samveldet – nemlig Frankrike og Forbundsrepublikken Tyskland – de facto fått godkjent at en tollunion betinger unntak fra bestevilkårsklausulen. De har ikke fått det formelt, men de facto ser det ut til at russerne har avfunnet seg med det.

Wikborg: Denne saken har jo ytterligere markert Finlands absolutte avhengighet av Sovjet. Det reiser jo også visse perspektiver om vi knyttes nærmere til Finland, og vil sikkert også virke skremmende på de andre partnere både i EFTA og i De seks.

Jeg satt med samme tanke som hr. Røiseland – hvor lenge vil Finland kunne opprettholde de kvantitative restriksjoner? Og vil ikke dette faktisk bety at Sovjet blir medlem av EFTA, uten å ha noen forpliktelser? Det er perspektiver som er uhyre skremmende. Det er jo tydelig at Sovjet ligger på lur med bestevilkårsklausulen, for så snart som handelsminister Lange hadde uttalt seg, kom sovjetrusserne i Stockholm og spurte om det svenske utenriksdepartement anerkjente bestevilkårsprinsippet for den finsk-sovjetiske samhandel, så vi vil ha dem på nakken i samme øyeblikk som dette skjer. Derfor er det vel et spørsmål om vi ikke parallelt med disse forhandlinger må forhandle om muligheten av en ordning uten finsk assosiering, som det er antydning på side 7 i dette PM'et, slik at man hjelper Finland med de spesielle varesorter som betyr meget for finsk eksport. Her må vi da eventuelt alle sammen være villige til å gi alle land samme vilkår som Finland i tilfelle får, slik at ikke vi skal ha en fordel fremfor Finland, f.eks. med treforedlingseksporten til de andre EFTA-landene. Også det åpner jo store perspektiver som det er umulig å ha oversikt over nå, for det vil også bety at Sovjets eksport av de samme varene etter hvert blir tollfrie i disse landene. Men jeg synes nok at man, når det ser så vidt mørkt ut som det gjør med assosieringsavtalen, samtidig bør arbeide på den andre linjen.

Det er umulig, i all fall for oss som ikke kjenner til dette, å ha oversikt over alle konsekvenser av det, men jeg kan ikke skjønne annet enn at Sovjet faktisk blir

medlem av EFTA og får alle EFTA-fordelene, mens vi altså risikerer å miste en hel del av de fordeler vi skulle ha innenfor EFTA, bl.a. med eksport av våre treforedlingsprodukter, som da tollmessig vil bli sidestillet med Sovjets tilsvarende produkter. Men som sagt, å ta standpunkt til dette bare etter å ha lest dette PM'et i går og hørt redegjørelsen i dag, det er ikke mulig.

Formannen: Det er ganske klart at vi ikke kan ta noen avgjørende stilling til hele problemkomplekset nå, men det som vi vel kan, og til en viss grad også må ta stilling til, er: Hvilken holdning skal vi innta under de drøftinger som nå kommer i EFTA om saken? Og her er jeg enig i det også utenriksministeren antydte, at vi må gå lengst mulig i retning av å få til en ordning.

Det er her to synsvinkler å se saken under. Den ene er den økonomiske, og den andre er den politiske. Det kan jo godt være at ordningen er slik at den er økonomisk uantagelig. Men på den annen side tror jeg vi må la politiske hensyn veie ganske tungt.

Om den linje som jeg syntes at hr. Wikborg til en viss grad antydte, at vi avskriver Finland og sier at Finland allerede nå er så avhengig av Sovjet, at det er farlig, vil jeg si at riktignok er det ganske klart at Finland er avhengig av Sovjet, men går vi inn på den linjen, da lukker vi døren til, da blir de helt avhengige. Derfor ville jeg her peke på de politiske synspunkter som gjør seg gjeldende.

Det er klart at kan man ikke få enighet i EFTA om dette, så kan ikke vi gå inn for at vi skal rive opp EFTA. Det vil vel bare ende med at vi selv setter oss utenfor EFTA. Så kommer vi ikke noen vei der, er der jo intet annet å gjøre enn å konstatere at assosieringsavtalen ikke kan bli vedtatt.

Når det gjelder forholdet mellom De seks og De sju, skulle jeg tro at også De seks må kunne se de vesentlige politiske hensyn som her gjør seg gjeldende, og i alle tilfelle, skulle dette bli en avgjørende hindring, kan jo assosieringsavtalen sies opp med tre måneders frist, slik at den ryddes av veien, hvis det virkelig skulle vise seg at De seks inntar en slik holdning at der ikke kan bli noen sammenslutning eller noen tilnærming mellom De seks og De sju på grunn av Finland.

Derfor vil jeg si som mitt synspunkt: La oss i disse forhandlingene innenfor EFTA først se med all mulig velvilje på selve assosieringsavtalen, og går det ikke med den, så la oss legge oss i selen for å forsøke å få til en annen ordning som ligger så nær opp til den som overhodet mulig.

Jeg må si at jeg i det hele tatt er litt forbauset over hvordan man på vestlig hold er rede til å yte offer når det gjelder å holde sin forsvarsberedskap oppe, men hvor lite man er villig til også å ta politiske hensyn som kan kreve visse økonomiske offer. Det vil man altså ikke.

Bondevik: Det er sjølv sagt at det er veldig vanskeleg på så stutt tid å kunna ta standpunkt til alle dei problem som reiser seg når det gjeld dette som no har hendt. Det eg kan seia i denne samanhengen er då berre det som eg førebels har kome fram til, utan at eg har det fulle oversyn over konsekvensane av mitt syn.

Eg er sjølvsagt samd med formannen i at det frå politisk synsstad er rimeleg og rett at me her i landet strekkjer oss lengst mogleg, men det må på den andre sida vera klårt at dette «lengst mogleg» har ei grense, og eg har inntrykk av at det som no held på å skje, er å bryta opp dei resultat som ein førebels har nådd fram til. Eg er redd for at dersom assosieringa skal gå føre seg på den måten som det no høyrer ut til, kan det få som fylgje at EFTA faktisk ikkje vert noko EFTA, at ein må eit steg tilbake, og at kanskje heile EFTA-avtalen vil verta redusert til bortimot null.

Det andre som eg er redd – og som eg er endå reddare – det er at den tilnærming som eg har inntrykk av var i gang mellom Dei seks og Dei sju, truleg vil verta umogleg. Det er nok så at om ein no går med på assosieringa, kan ein sjølvsagt seia opp avtalen, med heller stutt varsel, men det ville vel nesten vera det verste av alt om så kunne skje. Difor trur eg at i all fall eg for mitt vedkomande må ha noko meir tid på meg til å tenkja igjennom alle sider av dette spørsmålet, før eg kan gje noko råd til dei som no skal føra denne saka vidare. Eg trur ikkje eg vil seia noko meir om det på det noverande tidspunktet. Men eg går ut ifrå at om det skulle vera naudsynleg, var det vel ikkje umogleg å kunna få eit nytt møte i denne komiteen med det aller fyrste, når ein har fått tenkt litt meir på m.a. det utanriksministeren kunne leggja fram i dag, som delvis er nytt.

Hegna: Jeg er i alt vesentlig enig i det formannen har sagt. Alle er jo enige om at situasjonen er uhyre komplisert. Jeg kan godt si det slik at jeg er enig i den oppstilling av problemene som finnes i det notat som den handelspolitiske avdeling i Utenriksdepartementet har laget i de fem punktene. Alle de problemer som oppstår ved hvert av de fem punktene må man jo ta under overveielse. Men jeg er enig også i dette at på det nåværende tidspunkt står det vesentlig som reising av problemer.

Når så enkelte sier her at et arrangement på basis av de finsk-sovjetiske forhandlinger med det kjennskap som vi nå har til dette, nødvendigvis skulle føre til en oppbrytning av hele EFTA, må jeg si at jeg stiller meg uforstående til en slik problemstilling. Det som inntil videre foreligger og som man for så vidt drøfter her, er jo bare spørsmålet om et handelspolitisk arrangement mellom Finland og Sovjet. Jeg er enig i at der hvor man i EFTA-land har bestevilkårsklausul med Sovjet, kan dette komme inn, men vi har jo på langt nær fått det klarlagt slik her at man uten videre kan si at det arrangement som Finland og Sovjet har, nødvendigvis skulle behøve å svekke forhandlingsstillingen på østerriksk eller på norsk side. Jeg vil jo si at hvis det er riktig at avtalen mellom Finland og Sovjet sikter på et system bygget på konkrete standpunkter, men med omhyggelig unngåelse av ordet «bestevilkårsklausul», ville det også kunne tas som utgangspunkt for oss i forhandlinger. Hvis russerne skulle reise spørsmålet overfor Norge, måtte vi kunne si: Ja, men dere har i forholdet til Finland ikke gjort krav på at bestevilkårsklausulen skal gjøres gjeldende. – Jeg kjenner ikke ordlyden i avtalen – den er ikke referert her – så jeg kan ikke si om noe slikt vil være mulig.

Videre er jo det tilfelle både for Norges og Østerrikes vedkommende at vi allerede står i EFTA, slik at vi har et ganske annet utgangspunkt enn Finland, som forhandler om å komme inn.

Alt dette er problemer som jo ikke er klarlagt på det nåværende tidspunkt, men jeg er enig i dette at den politiske side av saken her er overmåte viktig.

Det har gjennom et par års tid vært en bestrebelse fra finsk side, som under ganske store vanskeligheter og med fremgang og tilbakeslag har vært gjort i retning av å skape en sterkere forbindelse vestover enn tilfelle har vært før for Finlands vedkommende etter den annen verdenskrig. De er nå kommet til et punkt hvor det er spørsmål enten om at man her kan befeste noe som siden kan føres videre, eller om man skal avbryte utviklingen og sette denne utvikling tilbake, og sannsynligvis med ganske sterke propagandistiske utslag.

Jeg er helt enig i det standpunktet som utenriksministeren her gjorde gjeldende, at man må legge meget stor vekt på å søke å finne fram til en eller annen ordning.

Det er klart at man kan ikke få det hvis man ikke har alle EFTA-land med. Men i denne forbindelse tror jeg nok det må være av betydning at man tar de kontakter som sikrer at man kan gjøre et nordisk synspunkt gjeldende med full vekt, i sammenheng med dette. Hva det kan komme ut av det, er ikke godt å vite, men jeg tror det vil være riktig å strekke seg meget langt, og jeg tror ikke man skal være så opptatt av såkalte traktatmessige og juridiske avtalemessige konsekvenser, at man avskjærer seg fra å sikre fremme av særdeles vesentlige interesser.

Erling Petersen: Jeg vil ta utgangspunkt i den uttalelse fra formannen hvor han sa at det var enkelte land som var lite villige til å være med når det var spørsmål om visse økonomiske ofre. Jeg tror det er i dette tilfelle å fortegne hele problemstillingen. Akkurat som andre kjenner ikke jeg heller ordlyden. I forrige uke var jeg i Paris i den økonomiske komite i Europarådet, og selv om denne sak ikke stod på dagsordenen, ble det jo anledning til å snakke noe om den. Min oppfatning er en ganske annen enn den som både hr. Finn Moe og hr. Hegna har gitt uttrykk for. Jeg tror faktisk situasjonen er den at man må velge mellom EFTA og assosieringsavtalen i den form den nå foreligger. I det tilfelle tror jeg ikke at vi egentlig har noe valg.

Konsekvensene måtte da være at man med en gang begynte å interessere seg for de andre utveier, selv om man fremdeles skal vurdere saken, og man skal jo studere den nøyaktige ordlyd osv. Men jeg tror at muligheten for å kombinere det, er så vidt liten at man allerede med en gang kan begynne det neste arbeid, å finne den andre utveien som kan føre til det politiske målet – å lette Finlands stilling, men altså på et helt annet avtalemessig grunnlag.

Jeg tror også at når man skal vurdere denne sak, må man se den i et noe lengre perspektiv. Når russerne så hårdnakket holder på ting som kan medføre vanskeligheter for Finland: Hvorfor er de ikke mer medgjørliche? Er det fordi de har et mer langsiktig mål som de arbeider opp til? Hvis det er tilfellet, vil jo en innstilling som den hr. Hegna har gitt uttrykk for, være direkte farlig.

Røiseland: Det er jo ganske klart at vi må gjere alt det vi på forsvarleg måte kan gjere for å imøtekome Finland. Det er ikkje noko å diskutere, det er vi alle

samde om. Men vi må likevel vurdere rekkjevidda av det som vi er med på. Eg er samd med hr. Bondevik i at ein kan ikkje gå til oppseiing av noka assosieringsavtale, dersom ho fyrst har kome i stand. Dersom vi no går med på ei assosieringsavtale, så må vi rekne med at ho må i tilfelle slepast med inn, når vi skal tinge med Dei seks. Vi kan ikkje seie ho opp. Juridisk kan ein sjølv sagt seie ho opp, men politisk er det heilt uråd, for då ville det bli sagt at vi får til det vest-europeiske samarbeid ved å ofre Finland. Det er ganske klårt at det vil bli sagt, og i den situasjonen må vi ikkje kome.

Vi må difor rekne med at den avtale vi får med Finland, må ein halde fast på, når ein skal til å tinge med Dei seks. At det beste var om ein kunne få nokre tingingar med Dei seks på førehand, er ganske klårt. Som eg før har sagt, må ein her prøve å vinne tid. Elles er eg stort sett nesten samd med hr. Erling Petersen i at det blir fyrst og fremst dei andre vegane ein må konsentrere seg om.

Ingvaldsen: Så vidt jeg forstår, er stillingen den at nå har samtlige EFTA-land fått denne assosieringsavtalen til overveielse. Sverige har altså uttalt at man der kommer til å gå inn for den. De andre har større eller mindre betenkeligheter akkurat som vi. Det forekommer meg at det ville være en grei ordning hvis England kunne ta standpunkt før oss og før de andre mindre land i EFTA. Det kan vel ikke være så forferdelig vanskelig å få innrettet det på den måten. Så vidt jeg forstår, er det nødvendig med tilslutning fra samtlige EFTA-land, hvis denne assosieringsavtalen skal bli gjeldende. Uttaler da England seg, så er for så vidt den side av saken avgjort. Hva følgen vil bli etterpå, er jo ikke lett å overskue, men man bør selvfølgelig søke å finne utveier som kan hjelpe Finland.

Så vidt jeg forstår, er det ikke så meget vi kan gjøre i dag. Å gå med på denne avtalen i håp om at andre skulle nekte, synes jeg er meget tvilsomt.

Wikborg: Hr. Hegna mente at vi måtte ikke være så opptatt av de avtalemessige og juridiske konsekvenser. Til det er bare å si at sovjet-russerne selv er det. Denne démarchen i Stockholm etter handelsminister Langes uttalelse viser at Sovjet knytter bestevilkårsprinsippet sammen med assosieringsavtalen. Det står her på side 6. Så vi må nok være forberedt på at Sovjet vil gjøre dette gjeldende med all mulig styrke, for det er i virkeligheten en bestevilkårsavtale, selv om ordet ikke er nevnt.

Jeg er helt enig i det som har vært sagt her, at de politiske synspunkter er de mest tungtveiende og må veie tyngre enn de økonomiske. Jeg har mange ganger gitt uttrykk for og er fremdeles av den oppfatning at vi må påta oss temmelig store økonomiske ofre og byrder for å holde Finland innenfor fellesskapet. Men det som skremmer så her, er at hele EFTA-avtalen kan, om ikke falle bort, så uthules. Det farligste av alt er vel at det neste skritt som vi har satt vårt håp til hele tiden, nemlig et stort europeisk fellesmarked, blir ytterligere vanskeliggjort eller kanskje umuliggjort. Det er dette som gjør at jeg synes våre betenkeligheter blir så store.

Jeg kunne ikke riktig følge hr. Ingvaldsens tankegang. Han mente at vi måtte se å få England til å henge bjellen på katten. At det skulle være noe særlig bedre enn om vi tok et standpunkt med en gang, er ikke så lett å se.

Men i all fall synes jeg nok at vi må gjøre det vi kan, for å finne en løsning nå i Genève. At vi må strekke oss så langt som vi overhodet ser mulighet for, er jeg også klar over. Den blanko-fullmakten som Sverige ga, kan være politisk nødvendig, men jeg kan ikke skjønne at vi kan være med på å gå så langt.

Hegna: Det jeg ville reservere meg mot, var at man funderte og resonnerte over det problem som vi her har å gjøre med, utelukkende ut fra alle mulige traktatmessige konsekvenser uten å ta – også når det gjelder rent handelspolitisk, bortsett fra alminnelig politisk – direkte praktiske hensyn. Man må ta i betraktning at den russiske handel vestover er en ytterst beskjeden faktor. Det er vel ikke uten grunn at man i forholdet mellom De seks og Sovjet-Samveldet, som det er nevnt her, der hvor det var tale om bestevilkårsklausulen, ikke har funnet å burde legge noen vekt på spørsmålet fra noen side. Det er en beskjeden faktor. Det kan selvfølgelig komme til å endre seg siden, og hvis man har veldig bestemte forestillinger om hvor raskt den økonomiske utviklingen i Sovjet-Samveldet vil foregå, og tror at den ekspansjon som der er, i første rekke vil rette seg utad, kan man selvfølgelig innføre perspektiver som virkelig kan ha praktisk vekt. For mitt vedkommende tror jeg gjerne at Russland kommer til å gjennomgå en sterk økonomisk utvikling, men jeg tror at de i så lang tid vil komme til å ha sin økonomiske ekspansjon målbestemt overfor indre oppgaver, at de praktiske konsekvenser man her nevner i retning av å oppløse EFTA, ikke kan ha noen realitet.

Ellers vil jeg presisere at jeg er enig i at det på det nåværende tidspunkt er umulig å ta noe bestemt standpunkt. Men jeg er også enig i det synspunkt at de nordiske land bør bruke sitt særlige kjennskap til forholdene, til med stor vekt å arbeide for å finne en løsning på problemet, slik at Finland kan bli knyttet til det økonomiske samarbeid vestover. Og jeg tror at det kunne være en fordel at de gjør det før land som f.eks. England eller andre land tar standpunkt, for jeg går ut fra at de ikke har det samme kjennskap til forholdene som vi har i vår del av Europa.

Utenriksminister Lange: Det har vært spurt her om Sovjet-Samveldets intensjoner overfor disse markedsdannelsene i Vest-Europa. Det har ikke bare én, men mange ganger vært gitt klart til kjenne at russerne ikke liker noen av disse markedsdannelsene. Når de likevel har avfunnet seg de facto med tollunionen i sine forhandlinger med Vest-Tyskland og med Frankrike, har vel det dels sammenheng med at de har meget store reelle interesser i den spesialiserte eksport fra Vest-Tyskland, og dels med at de overfor Frankrike har mer langsiktige politiske motiver, og at de ikke vil komme i noe åpent konfliktforhold på områder hvor de kan unngå det. Men jeg tror vi må regne med at Sovjet-Samveldet fortsatt er slik innstillet at man gjerne motarbeider markedsdannelser som kan bety en styrkelse av hele den vestlige verden.

Når det gjelder vår holdning til disse forhandlinger, blir det ikke nå spørsmål om å komme ut med et bestemt norsk standpunkt før forhandlingene i Genève på torsdag, og det blir selvfølgelig heller ikke spørsmål om det fra britisk side. Jeg er enig i at vi skal vokte oss vel for å etablere den praksis i EFTA at vi så å si provoserer Storbritannia til å komme ut først, slik at vi andre bare har å følge etter. Det tror jeg heller ikke britene tenker på. De har tydelig gitt til kjenne at de akter først å ta standpunkt etter full konsultasjon innenfor EFTA-gruppen.

Hvis jeg skulle forsøke å summere opp i ganske få ord den holdning som jeg tror vi må ta, så er det den at det ikke under noen omstendighet må være oss som blokkerer en ordning på grunnlag av assosieringsavtalen og en finsk-sovjetisk avtale, hvis de andre kan godta den. Men slik som våre informasjoner hittil tyder, er det i hvert fall et par av de andre landene som har enda større betenkeligheter enn vi har. Skulle det slå ut på den måten at det ikke er mulig å få samstemmighet om å gå videre med denne ordningen, må våre bestrebelse gå ut på å finne en alternativ ordning etter de linjer som er antydnet i det notatet som komiteens medlemmer har fått, og som står i punkt 12 på side 7. Men vi skal være klar over at en slik løsere tilknytning som det der er tale om, også vil gjøre det nødvendig for finnene å gå tilbake til Moskva og forhandle seg fram til sovjetisk aksept av denne alternative ordning. Da vil den finsk-sovjetiske avtale slik den nå foreligger, kunne bortfalle, og de må i så fall ha en ny avtale tilpasset denne situasjon.

Jeg tror ikke det er mulig på det nåværende tidspunkt å si det mer bestemt enn dette, men det blir vel med denne holdning at våre forhandlere må gå til møtene i Genève.

Formannen: Vi kan da kanskje anse denne debatt for avsluttet. Jeg vil bare gjøre oppmerksom på at medlemmene av den utvidede utenrikskomite må regne med å ha et møte torsdag kl. 9, hvor utenriksministeren vil redegjøre for de spørsmål som kommer opp på det kommende rådsmøte i NATO – og likeledes et møte fredag morgen kl. 9, hvor vi da muligens vil kunne se noe klarere i dette spørsmålet om Finland, idet det da har vært holdt møte i Genève torsdag.

Utenriksminister Lange: Det siste er bare sagt som en mulighet, siden det innen komiteen her ble antydnet at man burde ha et møte til. Den eneste muligheten for å kunne ha et møte til om dette problemet før jeg må dra av gårde til møtet i Paris, er fredag kl. 9, idet jeg nemlig reiser fredag ved 14-tiden. Skulle det ikke foreligge noen særlig avklaring, slik at vi ikke skulle ha noe nytt å drøfte, har det liten hensikt å sammenkalle komiteen. Men det må vi kunne få vurdert i løpet av torsdag, slik at det kan gis beskjed.

Formannen: Møtene vil bli bekreftet gjennom innkallelse. Med hensyn til møtet fredag, vil det bli bekreftet i løpet av torsdag om det vil finne sted. – Ingen har bedt om ordet, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 10.20.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

Møte mandag den 5. desember 1960 kl. 9